

Vene impeeriumi 1906. a konstitutsioon – esimene põhiõigusdokument Eesti ajaloos?

Dr. iur. Hesi Siimets-Gross

Tartu Ülikooli õiguse ajaloo ja Rooma õiguse dotsent, Euroopa Kohtu keelejurist

Marelle Leppik

Advokaadibüroo LMP advokaat, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna doktorant

Tundes uhkust omariikluse ja Eesti esimeste riigiisade saavutuste üle, oleme harjunud pidama esimeseks põhiõigusi sätestavaks dokumendiks Eestis 1920. aasta põhiseadusele eelnenud 24. veebruari 1918. aasta "Manifesti kõigile Eestimaa rahvastele". Viimase näol on kahtlemata tegemist eelkonstitutsioonilise ehk eelpõhiseadusliku aktiga, mis on suunatud riikliku organisatsiooni ja ühiskonna poliitiste, kultuuriliste jne suhete ümberkorraldamisele. Kas aga tegemist on ka esimese põhiõigusi sisaldava aktiga Eesti ajaloos?

Asjaolule, et tegelikult ei pruugi see nii olla, juhtis tähelepanu juba Toomas Anepaio (artiklis "1889. aasta justiitsseadused – Eesti peaaegu et esimene põhiseadus", - Vene aeg Eestis. Uurimusi 16. sajandi keskpaigast kuni 20. sajandi alguseni. Koostanud Tõnu Tannberg. Tartu: 2006, lk 83). On fakt, et Vene impeeriumi 1906. aasta riigiõiguslikud aktid, mida tihtipeale nimetatakse Venemaa esimeseks konstitutsiooniks, kehtisid samuti nii Eesti- kui ka Liivimaa kubermangus. Nimetatud faktist märkimisväärselt kaugemale pole aga senise uurimisega mindud, ka oli Toomas Anepaio uurimuse keskpunktis hoopis 1889. aasta justiitsseadused, mistõttu 1906. aasta konstitutsioonil ta pikemalt ei peatunud. Nii ongi uurimisküsimus esimesest võimalikust põhiseadusdokumendist Eesti ajaloos jäänud seni omariiklusega seotud eelkonstitutsiooniliste aktide ja põhiseaduste uurimise varju. 1906. aasta konstitutsiooni olemust ei ole endale tegelikult teadvustanud ei juristid ega ajaloolased, kuigi tegemist võib olla esimese riigiõigusliku aktiga, millega kehtestati põhiõigused tänase Eesti Vabariigi territooriumil.